

Resolucije ali sklepi

splošnega shoda avstrijskih katoličanov na Dunaju
meseca maja 1877.

E. Šola.

III. Dokler sedanje nekrščanske uravnave šolstva in učilstva ne bodo odpravljene in z boljšimi nadomeščene, je katoličanom najnujniša naloga, na vse sile delati, da se nevarnostim, katere mladini iz ovih uravnjav žugajo, kolikor mogoče v okoliščinah prihaja. Deloma je to mogoče, ako se ustanovljajo, vzdržujejo in podpirajo katoliški privatni zavodi pod vodstvom duhovnih redov (n. pr. šolskih sester itd.) potem privatne varovalnice za otroke, učilnice, sirotišča, pripravništva za učitelje in učiteljice. Sploh pa je treba zunaj šole dostavljati, česar sedanja šola gledé katoliškega prepričanja in zdatnega verskega poduka ne zmora. Na mladino, dokler v šolo zabaja, upljiva zraven dušnega pastirja in kateheta, o čemur se pa ne gre tukaj razgovarjati, najbolj domače življenje starišev in sploh vse javno življenje katoliškega ljudstva. Karkoli tedaj pripomaga ohraniti katoliške navade gledé javnih pobožnostij, skupne domače molitve, katoliških pozdravov (hvaljen bodi Jezus Kristus) itd., vse to brani katoliško odgojo otrok. Neposreden pomoček za ohranjenje in okrepljenje katoliškega družbinskega življenja so stanovske družbe ali zaveze, zlasti važna in imenitna je družba krščanskih mater.

Čem dalje katoliška mladina v brezverskih srednjih in višjih šolah napreduje, tem bolj raste nevarnost njenega razkristijanjenja. Precej mladih ljudi, prisiljenih obiskovati oddaljene šole, je krščanske domače hiši odvzetih, od leta do leta obenujejo več z tujim svetom in tovarštva si odpirajo na slepo srečo. Najbolj nevarno je v letih popolne svobode na visokih šolah, ko je upljiva po krščanskem nasvetovanju, lepih zgledih krščanskega mišljenja in življenja najbolj treba. Čem bolj se torej učilni zavodi katoliškemu življenju izneverujejo, tem večja je potreba naredeb, katere se sicer mladini nebi vsilovale, pač pa bi se naj kot njihovim gmotnim in duševnim koristim ugodne na mikaven način priporočale. Sledeče nasvete priporočamo:

1. Katoliški dijaki se naj bolj družijo.
2. Naj se udeležujejo krščanskih zadrug, n. pr. marijanske zadruge, v poznejih letih pa delajočih katoliških društev, zlasti preskrbovanju ubogih posvečenih konferenc sv. Vincencija.
3. Posredovanje pri nastanovanju katoliških dijakov pri vernih katoliških rodbinah.
4. Na vseučiliščih bi naj katoliški nčenjaki blagovolili za določeno število dijakov znanstvena, nedej mladini primerna, predavanja imeti, deloma gledé višjega poduka v veri, deloma pa v takih znanostih, čijih pravo razumljenje je v najtesnejši zvezi z verskim prepričanjem.

5. Polagoma se naj zopet upeljejo katoliške zaveze dijakov in kolegije. Shod katoličanov spozna kot močno zaželjeno, da bi po vseh deželah prijatelji mladine vzajemno z pastirstvensko duhovščino in predstojništvu katoliških zadrug in društev praktično poskusili, ali se dajo gori navedenij nasveti djanski upeljati ali ne in naj bi o uspehih prihodnjemu shodu katoličanov poročali.

IV. Da se bo zmotam novega šolstva in iz njih izviračim nevarnostim v okoliščinah prihajalo, je k djanski izpeljavi te namere potrebno, da se katoličani med seboj porazumijo, drug na drugega naslanjajo in vstrajno delajo. Zato se sklene sledeče:

Shod katoličanov spoznava kot nujno potrebo, da se v vsaki deželi in v večjih deželah v sleherni škofiji, bodi po osnovanju v ta namen posebnih društev, bodi na kak drug način vsekako poskrbi, da bodo sposobni možje upeljevanju in pospeševanju tega, kar se je v navedenih točkah a) glede borbe zoper brezversko in posilno šolstvo, b) glede priprav za blagonosen prevrat in c) glede obrambe katoliške mladine zoper razkristijanjenje kot koristno spoznalo in priporočilo, kolikor mogoče v porazumu z škofi, posvetili uredjeno in vstrajno delovanje in se tako sposobne storili, o razvitku, katerega je šolstvo v njihovih deželah že imelo v oziru na postavodajavo, na upravo in na djanske nasledke, vselej zanesljivo poročati in povsod z svetom in djanjem pomagati.

Gospodarske stvari.

Navadno mijilo in kako ga kvarijo in ponarejajo.

M Teško se nahaja ktera med vsakdanjimi potrebščinami, ki bi bila tolikim in tako raznovrstnim goljušnjam podvržena, kakor ravno navadna žajfa ali mijilo za pranje. Ne le, da je dostikrat pomešano z krompirjevo moko, teževcem, vodnim steklom, s tanko glino itd. ima vrh tega ne redkokrat po 60—80 težnih odstotkov vode v sebi in tedaj le 20—40 delov pravega mijila. Odkar so začeli na nov način mijilo delati, naureč po mrzlem potu z razjedno sodo namesto z pepelom in apnom, se tako imenovano močno ali krepko mijilo, ki ima k večjemu le 30 odstotkov vode v sebi le redko več nareja in prodaja, če si tudi milarji in prodajavci svojemu blagu to ime v njegovo priporočbo še vedno prilastujejo. Večidel mijila, ki ga dandanašnji narejajo in prodajajo, je le tako imenovano gativno mijilo prej ko ne odtod to ime, ker pri narejanju popolnoma nečisti spodnji lug, kateri se pri močnem mijilu izloči in odlije, v vse mijilno testo stlači ali zgati in tedaj težo mijilu za polovico ali za $\frac{3}{4}$ poviša. Od tod prihaja, da se taka žajfa, ko stara postane z nekako solnato skorjo prevleče. V prejšnjih časih se je, kakor znano vsa žajfa iz loja narejala, zdaj se jemlje zato mnogo cenejše palmovo ali kokosovo olje,

Prava vrednost ktere koli žajfe obstoji pred vsem drugim o tem, koliko ima, več ali manj, maščobe v sebi. Kakošne so pa ravno v tem oziru marsiktere žajfe, se lahko da iz te resnice sklepati, da se zdaj že znajo iz 100 kilov palmovega olja 300 kilov mijila narediti. Kupec potem takem za svoj trdo zaslužen denar le $\frac{2}{3}$ pravega mijila in $\frac{2}{3}$ vode (luga) dobiva, in še kakoga drugega smetija. Res da niso ravno vse sorte tako slabe, pa imajo vendar najboljše le po 40—50 % prave čiste žajfe. Našli so jih pa že sort, ki so po 80 % vode in tujih primeškov v sebi imele. Tako mijilo, ki je tako rekoč za goljujijo kakor nalašč narejeno, ponujajo posebno prodajavci, ki od hiše do hiše hodijo sicer res za prav nizko ceno, vendar pa še vedno za 50—60 % predrago. Prav težko je na prvi pogled samo po zvonajni obliki presoditi, ali je ktera žajta dobra ali slaba. Ni zadosti kakor v prejšnjih časih, ko so še močno in krepko žajfo delali, da je žajfa bela, trda in suha, ker se vse te lastnosti po primešanju vodnega stekla ali drugih snovi žajfi dati znajo. Prava vrednost žajfe se da le spoznati in presoditi, ako se v ta namen prava skušnja z žajfo naredi, koliko je namreč v katerem kosu prave žajfe. Tu pomagajo nekatere priproste poskusbe, ki bi se morale v vsakem gospodarstvu, v katerem se več mijila potrebuje, narejati, da se take poškodbe varuje, ki v teku celega leta precej denarja stoji. 1. Posuši se kos žajfe na zmerno toplem kraju prav dobro. Kos se je pred sušenjem zvagal in zopet po sušenju, in iz tega koliko več ali manj je na svoji teži zgubil, se spoznava vrednost blaga. To je najbolj priprosta poskusba, ki pa le poprečno merilo za presodbo podaja, ker voda nikdar popolnoma ne izpuhti in ker se druge primešbe na ta način ne dajo spoznati. 2. Vzame se na tanko zvagan kos mijila morda blizo $\frac{1}{8}$ kila, zreže se na drobne kosce in se postavi v $\frac{1}{2}$ litru vode, v katero se je peščica kuhinjske soli vrgla, k ognju, da nekaj zavreje. Paziti pa je treba, da zmes ne vzkipi. Potem se pogleda ali se žajfa od vode rada loči ali ne. Ako se ne loči rada, pridene se še nekaj soli, da se stvari rajše ločijo. Na to se cela zmes pusti, da se razhladi, plast žajfe, ki je na vrh stopila, se odzame, dobro posuši in zvaga. Kar proste teže manjka, to je primešek. Ali je ta voda, ali odvečen natron ali druge tvarine, za to se gospodinja ne bode dalje brigala. Dobra močna žajfa mora 60—70 % maščobe v sebi imeti, najboljše gativne žajfe pa, kakoršne zdaj delajo, jo imajo le 50 %, slabejše pa komaj po 30—33 %. Vse drugo je nič vredna primešba.

V prejšnjih časih je bila pametna navada, da se je v vsakem večem gospodarstvu potrebna žajfa doma skuhala. V ta namen so se kosti, ki v kuhinji ostajajo, prekuhale in vsi drugi odpadki maščobe nabirali in branjevali, dokler se je za jedno kuho žajfe dosti maščobe nabralo. Škoda le, da se ta hvalevredna navada dan današnji če

dalje bolj opušta. Odpadki maščobe se mečejo v pomije ali kako drugače pod zlo gredó. Namesto tega se pa za težek denar kupuje dostikrat ničvredna žajfa in še ta se pogostoma v neposušnem stanu rabi. Pri pranju se dostikrat maže, kakor nekakošni močnik. Ni čuda tedaj, da se zdaj po 12—15 kilov mijila potrebuje, kjer jih je poprej 5 zadosti bilo.

Majoran.

M. Vrtnarji razločujajo a) poletni majoran, ki se po leti seje, po zimí pa v bolj mrzlih krajih zmrzne, kakor n. p. po celi severni Nemčiji, kjer ta rastlina mrzlih zim ne pretrpi. Zato se pa po takih krajih le čez jedno poletje vzdrži in ga imajo tam le za jednoletno rastlino. b) zimski majoran. Ta rastlina prenese v toplejših krajih, kakor na Francoskem pa tudi pri nas zimo in le pri bolj hudem mrazu pozebe. Trpi toraj po južnih krajih po več let, kakor timos ali timijan. Ta okoliščina je tudi vzbudila misel, da je zimski majaron neka posebna sorta, kar pa je krivo. Je le jedna sorta majarona, ki pa po južnih krajih po več let, po severnih pa le jedno leto trpi. Majaron zahteva v mladosti toplote in tanko rahlo prst. Seje se tedaj meseca marca pod steklom v gnojnih gredah. Sajenice, brž ko so dosti močne, se presadijo na gredice 4—6 palcev vsak sebi ali pa gredam za obrobek na prav solnčnem kraju. Med letom se po trikrat porezuje. Kdor si hoče semena sam prirediti, si mora jeseni nekoliko rastlin v lonce presaditi, v stekleni hiši ali med okni prezimiti in sponladi zopet na prosto pa zavarovano in toplo mesto posaditi. Do avgusta seme dozori in ostane 4—5 let káljivno. Lahkejše pa je si semena pri semenarju kupiti. Po krajih, kjer ta rastlina na prostem prezimuje, se pa rajše zaploja z delenjem posameznih rastlin. V senci posušene vejice se rabijo v kuhinji kot začimba za klobase in pomočke, v lekarni pa kot pomoček za kihanje, za okladke in zelišne kopeli.

Tržne novosti. Nenavadno posebnost imamo dnes povedati; iz sosedne Nemčije je k nam došlo, posebno na Štajersko in Koroško, deloma tudi na Kranjsko, veliko živinskih kupcev, ki neznano veliko goved pokupijo in na Nemško izvažajo. Kranjska kmetijska družba se boji, da nebi po tem takem naša domača živinoreja, za čije povzdigo se je že toliko denarjev potrošilo, škode trpela, ker se najlepša živina tropama iz dežele goni. Naj tedaj posestniki pazijo in ceno visoko držijo. Pruska Nemčija se tiho pa gotovo pripravlja na boj, in skrbi že sedaj za živež. Letina kaže povsod dobro. Od vseh strani slišimo le ugodne glase, da pšenica, rž, ječmen in oves dobro in mnogo zrnja pri mlatitvi dajejo; kuruza in krompir, ajda in proso lepo kaže; da bi le nekoliko deža o pravem času palo; še celo vinogradi so se popravili tako, da na Ogerskem in Avstrijskem upajo

na srednje dobro branje; tudi pri nas na Štajerskem smo v obče zadovoljni — se ve kder ni bilo toče — cvelo že dolgo ni tako ugodno po vinogradih, kakor letos in že sedaj se kaže lepo, polno, z debelimi jagodami nadevano grozdje; proti lani smo za 3 tedne naprej in ako bo še avgust ugoden, potem dobimo precej izvrstno vino l. 1877. Vsled veselih glasov o dobri letini, leze cena pri zrnju nazaj, toda ni preveč, čemur je turška vojska uzrok in bojazen, da se kde ne raztegne še na več držav. Za starim vinom se pa mnogo poprašuje.

Sejmovi na Štajerskem 4. avgusta: sv. Gora; 6. avg. Loka, Lemberg, Ptuj, Trbovlje, sv. Trojica v Halozah; 10. avg. sv. Lovrenc na polju, Radgona, Lučane in Podčetrtek.

Sejmovi na Koroškem. 4. avgusta Kotiče; 6. avg. v Blatnice, sv. Lovrenc v Zilski dolini, Črno; 10. avg. Sirnica, sv. Lovrenc v Reichenavi, sv. Lenart v Lavantinski dolini; 13. avg. Belak; 16. avg. Hüttenberg.

Dopisi.

Iz Maribora. Pretečeno soboto je bila v šoli tukajšnjih šolskih sester letna skušnja vpričo milostljivega kneza in škofa in mnoge imenitne duhovne in svetne gospode. Koncem šolskega leta je obiskovalo šolo blizu 400 deklet, izmed katerih jih je nad 100, večjidel iz viših razredov, v zavodu šolskih sester stanovalo. Vsa šola je razdeljena v 7 razredov. V 7. razredu se podučujejo večjidel take deklice, ktere se za učiteljsko službo pripravljajo in namen imajo, v red šolskih sester vstopiti. Učiteljice in učenke so svojo nalogo izvršile zares izvrstno, ter zaslužile pohvalo, ktera se jim je od vseh strani izrekala. Nek vojašk častnik ki ima tudi svojo hčerko v zavodu, se ni mogel dosti načuditi, da je bilo sestram mogoče, tako male deklice pa že toliko lepih in težavnih stvari naučiti. V posebni dvorani so bila razstavljena razna dela pletenja, šivanja, vezenja itd., ktera so deklice med letom napravile in jih sedaj radostno seboj vzele, da se doma pred stariši izkažejo, kaj in koliko so se naučile.

Iz Kostrivnice. Nepostavnemu in razpokani kostrivniški farni cerkvi škodljivemu streljanju z možnarji je deželna gosposka konec napravila. Z omenjenim streljanjem pa zdaj farno predstojništvo pri cerkvenih slovesnostih ni imelo nič opraviti. Pečal se je ž njim, kar se po drugod ne godi, srenjski berič, čuden stric. Letos na veliko noč so pokali možnarji ob $\frac{1}{2}$ 5 zjutraj komaj 10 korakov od cerkvenega zida proč. Z naprej bo na povelje deželne gosposke drugače in je 28. in 29. julija že tudi bilo. Ces. kralj. glavar v Ptuj namreč je poslal v smislu visoke c. k. namestnije v Gradcu pismo, ktero je v resnici zlata vredno. V njem beremo: „Naredbe, ktere

zadevajo cerimonije, slovesnosti, procesije, zunajni lišp in kinč in druge enake reči, ki služijo k povzdigi službe božje, pripadajo edino le gosp. fajmoštru, ki se naj o njih z cekmeštri pogovorijo, zlasti, ako bi se za takošnje reči kaj iz cerkvene kase plačati moralo. Zarad tega imajo tudi le gosp. fajmošter z cekmeštri zastran cerkvene muzike in streljanja z možnarji kaj določiti pravico. Le samo toti določijo, ali sme cerkvena muzika biti in pa, ali se sme z možnarji streljati in pa kje. Srenja in srenjčani nimajo v teh rečeh nič odločiti, oni smejo samo svoje želje povedati, ktere gosp. fajmošter spolnijo, ako so pravične in pametne. Da se ob cerkvenih slovesnostih 28. in 29. julija in 6. in 7. oktobra zoper te naredbe in ukaze ravnalo ne bo, in da se ne bo nemir godil, se je ob enem c. kr. žandarmeriji v Rogatcu zapovedalo, na to gledati in skrbeti, da se to zgodi, kar se je zaukazalo. Žandarji bodo od tistih oseb, ki bodo z možnarji streljale, pismo z farnim pečatom od gosp. fajmoštra danó tirjali, v katerem pismu morajo osebe in pa kraj za streljanje odločen naznanjen biti. Osebe, ktere se bodo brez takošnega pisma ali na kakem drugem, kakor na mestu po gosp. fajmoštru odločenem, pri streljanju zasačile, se bodo zapodile, in če bi se ustavljale, jih bodo žandarji prejeli in se bodo kaznovale. Kazen bo zadela vsakega brez razločka, ki bi se delovanju ces. kr. žandarjev ustavljal. Farnemu uradu (gosp. fajmoštru) in pa srenjskemu uradu (srenjskemu gosp. predstojniku) je zapovedano, vse to ljudem naznaniti, da se nerednosti godile ne bodo, in da se bo vedel vsak kazni varovati. Zoper te ukaze bi kak rekurs nič ne pomagal. Farnemu uradu se ob enem naroča, pametne želje srenjčanov spolniti, da se vzajemna zastopnost obrani. V „Gosp.“ šte. 25 od 12. junija se tudi bere o streljanju z možnarji pri slovesnih okoliščinah. Tisto streljanje je pa pri posvetnih veselicah kakor ob trgatvi, pri godovih, na gostijah i. t. d. Za takošno streljanje so srenjski predstojniki odgovorni in smejo tiste kaznovati, ki nimajo pravih možnarjev ali ki po nezanesljivih osebah ali na kakem mestu streljati pustijo, na katerem je imetje ali življenje koga v nevarnosti, streljanje z možnarji pri cerkvenih slovesnostih in žegnovanjih pripada edino le gosp. fajmoštrom in cekmeštom.“ Tako piše slavna c. k. deželna gosposka. Vsled tega zaukaza so kostrivniški „kanonirji“ vsi poparjeni, posebno jihov „komandant“ — srenjski berič!

Iz Reichenburga pri Savi. Dvakrat druga za drugo nas je nesreča obiskala; 24. t. m. zjutraj ob štirih začne hiša posestnika in mizarja Martina Sotoškega goreti, ali k največji sreči smo ogenj hitro pogasili. Ali to še ni bilo zadosti; 25. t. m. drugi dan ob $\frac{1}{2}$ 5 zjutraj se vname hiša Franca Pongraca; ogenj se je hitro razširil in v kratkem je stalo 7 poslopij v ognju. Fr. Pongracu ste zgoreli dve hiši, živinski hlev in mesarju Jos. Rapniku živinski hlev in blizu 200